

Н. М. Борсук

Брэст, Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт

**“УГЛЯДАЮСЯ Ў ГЛЫБ СВАЕ ДУШЫ”: ГАЛОЎНЫ МАТЫЎ
ПАЭЗІІ ГАЛІНЫ ТВАРАНОВІЧ**

Пошук Боскага ў чалавеку і на зямлі – сэнсавызначальная тэма духоўнай паэзіі Беларусі. Прыкладам могуць паслужыць творчыя набыткі К. Свяяка, А. Зязюлі, Р. Барадуліна, І. Багдановіч, Зьніча, М. Дуксы і інш. Думкі аб духоўнай дасканаласці не пакідалі Галіну Тварановіч-Сеўрук ні ў школьным узросце, ні ў гады вучобы ва ўніверсітэце, аспірантуры,

ні падчас працы выкладчыцай. Раскрываецца матыў пошуку духоўнасці і на старонках паэтычных зборнікаў: “Ускраек тысячагоддзя” (1996), “Верасы Дараганавы” (2000), “Чацвёртая стража” (2004), “Бурытывавы яблык” (2010). “І чым бы я была без вызнання Бога?! Пустыняй! Шчасце веры – ішла да яго. Пакутліва. І калі раптам адбіраецца ў мяне магчымасць звярнуцца ў малітве да Бога – нягэглай раблюся, зласлівай, зайздроснай. І з удзячнасцю, радасцю кожны дзень прымаю, калі прыгаворвае ўва мне Вышыня”, – занатоўвае Г. Тварановіч у дзёніку [4, с. 209].

Дзеля далучэння да паэтычнага радка Галіны Тварановіч, як тут не пагадзіцца з меркаваннем беларускага навукоўцы А. Яскевіча, неабходна “...вялікая праца душы. Ды адметнасць яе ў тым, што духоўная крыніца, вабячы скрозлівай – праз сусветы – тайнай, ніколі не адштурхне, а зарадзіць сваёй вялікай энергіяй горняга. Да яе захочацца, перадыхнуўшы, вярнуцца” [6, с. 81]. Паводле пераканання Яна Чыквіна, зборнікі паэзіі Галіны Тварановіч – гэта “кнігі споведзі вызваленай душы” [5, с. 107]. Сугучная нам і пазіцыя даследчыка літаратуры А. Бельскага, які сцвярджае, што ў лірыцы Г. Тварановіч “выяўляецца філасофія духоўнага пазнання, пазнання глыбіннай сувязі чалавека з Богам, неабсяжным Сусветам, часам, вечным і самай вечнасцю” [1, с. 194]. А. Сабуць, думаецца, невыпадкова назвала свой артыкул “Траекторыя руху душы-гераіні ў паэзіі Галіны Тварановіч”. Пагадзіцеся, што чытач на вершах Г. Тварановіч не проста можа прасачыць шлях лірычнай гераіні мастачкі слова да веры ў Хрыста, далучыцца да паэтычных набыткаў паэтэсы (“дзе льецца святло / і прарастае, / увачавідкі / зямля ў Неба...”), але і ўвабраць у сябе Святло, дзякуючы якому доўжыцца чалавечае жыццё (“углядаюся ў глыб сваёй душы”), адчуць сябе частачкай жывой, непаўторнай прыроды: “Мы – тайна / Збалелая тайна / зямлі і нябёс”.

Лірычнай гераіні беларускай паэтэсы спатрэбіўся час, каб зразумець, што “пакорлінасць і народжаная з яе пакаянне” – сутнасць першай і вельмі важнай умовы на шляху пазнання Хрыста. Невыпадкова паэтэса ўводзіць у свае творы радкі з Бібліі: “Не судзіце і не судзімы будзеце” (верш “Спачуваю добрым намерам”), “Каго люблю, таго караю” (верш “Стратлівы лёс галубіць”). Словамі, якімі завяршаюцца паэтычныя радкі вышэйназванага верша (“І трэ таўро абранасці / з падзякаю прыняць...”), Г. Тварановіч імкнецца пераканаць чытача, што і гэтую запаведзь Бога мы павінны прыняць з удзячнасцю.

“Пазавай мяне, Божа!”, “Хрысце, ачысці!”, “Хрысце, даруй нам, няверным і нямоглым, / за бясконцасць пакуты Твае...” – з гэтымі словамі звяртаецца паэтка да Хрыста, які паўстае на старонках яе паэтычных зборнікаў то “міласэрным і доўгацярплівым Пакутнікам”, то ў вобразе “самага светлага ў Сусвеце Чалавека”, то Бацькам-Богам, Адзіным Збавіцелем, Усемагутным Тварцом, Госпадам, Неспазнавальным,

Усяісным. “Сілы дае малітва, – піша ў дзённіку Г. Тварановіч, – і штосьці сутнаснае ў чалавечай прыродзе закранае. Адчуваю ў сабе жывую крынічку, якая ні ад здольнасцей, ні ад сардэчных повязей, якая сама па сабе, а я жывая, пакуль яна струменіць знутры. Па-рознаму, то слабей, то мацней. І мае дні ў прамой залежнасці ад сілы яе” [4, с. 187]. Метафара “жывая крынічка” ў вершы “Адчайна праціўлюся я ратунку свайму” перарастае ў вобраз-сімвал “жывой вады”. Гэтая міфалагема, як і “раса нябесная”, “богаслаўёная цішыня”, евангельскага паходжання. Іх уводзіць Галіна Тварановіч у паэтычны тэкст дзеля духоўнага наталення сасмяглых, разгубленых, абьякавых да асабістага лёсу людзей – тых, хто “сілы ступіць у ратунак не маюць”.

Безумоўна, малітва надае чалавеку сілы, якія неабходныя ў пераадоленні зла, здзяйсненні будзённых спраў. Менавіта ў хвіліны духоўнага сумоўя нараджаюцца “сціплыя кветкі лагоды”. “Богаслаўёная цішыня”, гаворачы словамі паэткі, “здольна пачаць і завершыць справу, / усміхнуцца дзіцяці, / зялёнаму дрэву і кветцы. / Лагодзе, якая ўмее/ суцішваць стыхіі”; “струменіць у Вечнасць, туды, / Дзе губляецца час і прастора зямныя”. Вось чаму лірычная гераіня Г. Тварановіч абавязкова знаходзіць час, каб спыніцца і паслухаць калакольны звон. Для яе кожны ўдар звона – гэта малітва, своеасаблівая “малітва ў бронзе”: “Паслухайма: / на Пярэспе і Нямізе / званы змякчаюць / рух наканавання”. Важнае месца ў яе жыцці займае прычасць да “міласэрнае ўлады – улады Любоўі Хрыстовай”: “Ніцца. / Лямант душы апаў. / Скруха слязою сплыла. / У храме”. Вось як гаворыць пісьменніца пра сваю першую прычасць у дзённіку: “Нейкая хвіліна – адказала на пытанні святара і выпрамілася. Ды раптам адчула дзіўныя празрыстасць, лёгкасць па ўсім целе, нібы гатовым вось-вось узляець. Цела не стала. Застаўся трапяткі, лёгкі, пяшчотны прамень. Што са мною?.. Бездапаможна азірнула, бо сапраўды адбывалася неверагоднае і шчасліва доўжыліся нейкія імгненні, а я аказалася нібы ў іншым часе і была толькі сведкам рэальнай прасторы. Вагомасць пачала вяртацца паволі... Лёгкасць кроку па зямлі” [4, с. 213].

Стан душы гераіні падчас малення выразна перадаецца ў творы “У святло”: “Душа зведала Вечнасць. / ...Цяпер я мару быць смыком, / якога цемра бяжыць”. На наш погляд, вобраз смыка ў творы працуе на ідэю духоўнага самаабнаўлення. Музыка – гэта Божы дар, які здольны абудзіць чалавека да новага жыцця. Несумненна, Галіна Тварановіч пераканана: творца, у рукі якога трапіў смык, становіцца выканаўцам Божай волі на зямлі.

Паэтычная творчасць – гэта далёка не простая справа. Чалавеку тут належыць толькі праца па падрыхтоўцы глебы. Перастанне здзяйсняецца самім Богам: “Працалюбівая ралля чакання / Закаласіцца спелым пачуццём”. Думаецца, лексемы “зерне”, “ралля” – гэта адсылка да санета

М. Багдановіча “Паміж пяскоў Егіпецкай зямлі...”, у якім гэтыя вобразы з’яўляюцца сімваламі абуджанага народа, краю; да верша У. Караткевіча “Багдановічу”, дзе яны пад уплывам “сцюжнага, суролага часу” набываюць супрацьлеглае значэнне (“спіць народ, нібы зерне ў раллі”); да паэтычнага твора Я. Янішчыц “Сыноч і маці” (“Сыноч і Маці – зерне і ралля, Сыноч і Маці – мудрая ікона”), праз якія паэтка раскрывае сэнс сваёй прысутнасці ў свеце. Як бачна, для творцы сутнасць зямнога існавання заключаецца не толькі ў родава-біялагічным узнаўленні праз дзяцей і ўнукаў, але і ў духоўным адраджэнні чалавечай сутнасці, працягу спраў, традыцый. Сваё прызнанне, згодна вершу “Маўчанне Госпада...”, Галіна Тварановіч усведамляе як Гасподнюю Волю: “Маўчанне Госпада – / побач, / углядаецца ў абрысы мае душы, / кінутай ім аднойчы зернем / у раллю жыцця / тутэйшага”. Мы перакананыя, што слова Г. Тварановіч – гэта слова да Бога і ад Бога. І сапраўды, сёння паэтычная ралля паэтэсы каласіцца “вершамі прызнанняў абуджанай да жыцця душы” (паводле Яна Чыквіна) [5, с. 111], вершамі-малітвамі, у якіх, паводле трапнай заўвагі літаратуразнаўцы Алеся Бельскага [1, с. 192], “адчуваецца мігценне выратавальнага святла: “Божа! Насуперак спёкам, якія здрадай / маёю / Табе – / раскашуюцца, / навучы мяне быць удзячнаю. / Дай мне сілы на добрае. / І адымі, калі мыслю благое. / Ачысці крыніцы мае. / Хай бруюцца ў згодзе – / Вера, Надзея, Любоў”.

Шукаючы трывалага апірышча для душы, беларусы заўжды знаходзілі час і месца для малітвы. Як заўважае Л. Гарэлік, “вера беларусаў з даўніх часоў была пераважна ўнутранай, душэўнай, а не паказной, знешняй” [2, с. 117]. Нават у часы, калі людзі баяліся трымаць дома святых абразы, пахрысціць дзіця, чалавек маліўся ў душы. Зварот да малітвы Г. Тварановіч абумоўлены спробай запоўніць пустэчу ў сэрцы, незадаволенасць сабою, сваімі ўчынкамі, грамадскім жыццём. Верш “Божа! Насуперак спёкам...” успрымаецца як водгук на багаслоўскае разуменне сутнасці хрысціянскіх дабрадзейнасцей – Веры, Надзеі, Любві. Малітва Г. Тварановіч сугучная вершу Н. Мацяш “Малітва за ўсіх”. Гераіня паэтычнага твора моліць нас, “косяязыкіх і запамарочаных”, “навучыцца прамаўляць ачышчальнае і найлуччэйшае: “Люблю!”. Гераіня і Н. Мацяш, і Г. Тварановіч жыве з вераю ва ўзаскра-шэнне роднай Бацькаўшчыны. Вось чаму побач з вобразам Хрыста ўзнікае і вобраз роднай Беларусі. Бог праўды ўваскрос бел-чырвона-бяліткім палотнішчам (верш Н. Мацяш “Хрыстос уваскрос”). Гэта ён “на фасадах дамоў, на платах і на крамах” Велікодную ноччу напісаў: “Наш дом – Беларусь”. На наш погляд, у малітвах Э. Акуліна перажыванняў за лёс роднай Беларусі таксама больш, чым духоўнага спеву: “Божа літасны, трыадзіны, Ты літанне маё – пачуй. Не пакінь у бядзе Радзімы – уратуй” (Э. Акулін “Малітва”). З вераю, што на грэшную зямлю Беларусі вярнуўся Хрыстос,

жыве і лірычная герайія Г. Тварановіч: “Вось дачакаліся: / выспеліў час / таемныя долю і лёс, / маленне й шлях – / прагу Хрыста / у Беларусі”.

Такім чынам, нягледзячы на тое, што сучасныя слоўнікі паэзіі абышлі малітву – найстаражытнейшы жанр паэзіі – беларускія мастакі слова радуюць чытача вершамі-малітвамі, якія прадстаўлены ў розных жанрах: малітва-просьба, малітва-падзяка, малітва-надзея, малітва-адхланне, малітва-міласць, малітва-гімн... Што датычыцца творчасці Г. Тварановіч, паэтэса аддае перавагу малітвам-просьбам. Далучыўшыся да веры Хрыста, і паэтэса, і яе герайія ўзмацніліся духам, выйшлі на “светлы шлях, дзе ўладарыць Існасць”. Прага зведаць “асалоду хроснага шляху” прывяла дваццацігадовую дзяўчыну ва Уладзімір-Суздаль. Менавіта тут яна “нібы пачынае бачыць знутры. Нарэшце вяртаецца мне тое, што мне і належыла, а было страчана ці не запатрабавана, тое, па чым тужылася здаўна...”, – занатуе Галіна Паўлаўна ў свой дзённік [4, с. 182].

Словы-найменні вобразаў Хрыста, Крыжа, Храма, Святла, Вечнасці піша Г. Тварановіч з вялікай літары. Паэтка, безумоўна, усцешана, што пасля бязлігасных часоў атэізму слова Бога адраджаецца як у жыцці, так і ў літаратуры. Чарговыя пакуты не палюхаюць лірычную герайію, яна разумее: “абуджаны ў пакуце дух, / пакутай нараджае сябе далей”; пакута, народжаная цяпеннем (“цярністая пакута”), ставіць асобу перад духоўным адкрыццём: “сэнс Шляху – / цярпенню ўзнагарода”. Гэтая думка ўзмацняецца выкарыстанымі метафарамі: цярпенне – “існы чуд”, пакора – “крынічны вольны шлях”, малітва – “жывая кропля”, дух – “абраннік светлае сцязі, палоннік вечнае тугі”.

Шлях пазнання сябе для Г. Тварановіч пачынаўся ў роднай вёсцы Дараганава, якая стала для паэткі “адзіным сонцам”, “вядушчым свяцілам”. Тут упершыню трапіла ў рукі дзяўчыны Евангелле, зачытаны томік, пісаны на стараславянскай мове. Паэтка вывярала і вывярае сваё жыццё праз матуліну прысутнасць. Для яе маці – гэта сімвал жыцця, вечнасці, духоўнай цэльнасці, прыгажосці. Невыпадкова кнігу “Ускраек тысячагоддзя” Г. Тварановіч прысвяціла светлай памяці матулі: “Мы – вечныя, / пакуль нас сабою засланыюць / нашыя мацярыкі”. Гэтыя паэтычныя радкі ўспрымаюцца намі не як настальгічны плач аб “пачатку ўсіх пачаткаў”, гэта пачуццё глыбокай адказнасці перад памяццю аб родным, дарагім чалавеку. Яднанне лёсу Маці і дачкі найбольш выразна праглядаецца ва ўспамінах лірычнай герайіі пра дні, калі маці цяжка хварэла: “Над хатай і белым Сусветам – / споведзь салёнага воблака. / Мама цяжка хварэе...” (верш “Наканавання абдымкі”).

У вершы “Сцішанай пакутаю...” вобраз дарагога чалавека вырастае да вобраза “гаротніцы-матулі”. Метафары (“стратлівы лёс галубіць”, “агнаюко ласкаю сэрца старое маці”), выкарыстаныя паэтэсай, далікатна намацаваюць духоўную павязь паміж блізкімі людзьмі. І як вынік –

“у абалонцы / слабое плоці / нараджаецца / Храм Духу” (вершы “Стратлівы лёс галубіць”, “Сцішанай пакутаю” і інш.).

Больш за тое, у вершах “Маю збалелую матулю” вобраз маці атаясамліваецца з вобразам Айчыны: “Маю збалелую матулю, / бы Беларусь / пакутніцу-шыпшыну, / па чырвоным ходніку / вядуць / ласкавыя анёлы”. У вершы назіраецца параўнанне роднай Беларусі з прыгожай чырвонай ружай. Хоць наватарствам гэта назваць нельга, неабходна адзначыць, што Г. Тварановіч годна працягвае традыцыі У. Дубоўкі. Лірычная гераіня перакананая: калі дзікая кветка шыпшыны здольная пераадолець прыродныя катаклізмы, моцна чапляючыся карэннем за зямлю, то і матуля ачуяе ад цяжкай хваробы і будзе яшчэ доўга радаваць сваёй прысутнасцю дачку, унука, родных людзей.

Кветка васільковага колеру для Г. Тварановіч заўжды была вымярэннем жыцця, што асацыюецца з жытнёвымі каласкамі. Пасля смерці маці васількі, “сціплыя, нябесныя”, што зіхацяць “на ільняным палетку вышыванага мамай абруса”, застаюцца на ўсё жыццё надзейным духоўным арыенцірам, што дапамагае знайсці сваё месца ў вірлівай плыні часу. Як тут не ўзгадаць імёны нашых сучаснікаў (А. Каско, З. Дудзюк, Н. Мацяш, М. Пракаповіча і інш.), для каго валожка стала вымярэннем жыцця.

Лірычная гераіня Г. Тварановіч – гэта чалавек з абвостраным унутраным слыхам і зрокам: “чую, як прарастае лёс” (верш “У цішы добра чуто”). Выкарыстанне рэмінісцэнцыі з твора М. Багдановіча “Цёплы вечар, ціхі вецер, свежы стог” (“Бачу я, з прыродай зліўшыся душой, / Як дрыжаць ад ветру зоркі нада мной, / Чую ў цішы, як расце трава”) дазваляе чытачу наблізіцца да ўсведамлення таемнага трыадзінства ўсяго, што “на небе, зямлі і на сэрцы”. Паэтычныя радкі Г. Тварановіч “Выбіваюся травой, / разгортваюся лістотай” (верш “Выбіваюся травой”) наводзяць на ўспамін верша Н. Мацяш “Малітва за ўсіх”, дзе вобраз травы, лістоты азначае не толькі перамогу жыцця, вясенняе абуджэнне прыроды пасля доўгага зімовага сну (у традыцыйным значэнні гэтага вобраза), але і надзею на духоўнае выратаванне. Верш выразна паказвае, што лірычная гераіня Галіны Тварановіч духоўна багаты чалавек. Яна зведала няўмольнасць часу, прычынную шматстайнасць жыцця, адчула ў сабе сілы дапамагаць паэтычным Словам пакрыўджаным, занябаным, абдызеным увагай, клопатам, ніколі і ні ад кога не патрабуючы аддачы. “Паляпшаць сябе можна толькі праз дапамогу іншым. Смялей у змаганні за праўду – яна ж аснова ўсяго” [4, с. 61].

Паэтэса і яе лірычная гераіня дапамагаюць чытачу спазнаць сутнасць зямнога і вечнага: “Трывай, душа, трывай! / ... / Трывай – / няма другога шляху / у росныя блакіты” (верш “Трывай, душа”). Гэтаму, безумоўна, спрыяе своеасаблівая мелодыка паэзіі Г. Тварановіч, у аснову якой

пакладзена музыка шапэнаўскіх накцюрнаў (“Напятую струну твайго чакання / Шапэнаўскі накцюрн аблашчыць”), а таксама манера паэтэсы тварыць на мяжы зямнога і вечнага, жыцця і смерці, “горняга й дольняга”: “Гаспадар-іспыт вядзе мой час” (верш “Захлынуся ў віры адчаю”).

Не без дапамогі творцы мы приходзім да высновы, што без пакаяння не можа быць спадзеву на духоўнае ўратаванне, а “усё існае нараджаецца ў пакуце” (верш “Углядаюся ўглыб свае душы”), што “прадонне ўласнае душы / шмат глыбей і страшней / за багну” (верш “Раптоўна адчуваецца”), што добрыя справы – гэта толькі сродак выканання велічнай заповедзі аб любові, таму што праца сама па сабе мітуслівая. І сапраўды, часам добрыя справы асобныя людзі здзяйсняюць па разліку, крывадушна, каб пацешыць сваё самалюбства. Цяжка не пагадзіцца са святаром, які падчас службы ў царкве звярнуў увагу прысутных на наступныя словы: “Калі б добрыя справы па пачуццях сардэчных прыносілі выратаванне, то прышэсце Хрыстова было б залішнім”.

Г. Тварановіч вобразна і непаўторна з дапамогай параўнальных зваротаў на старонках паэтычных зборнікаў характарызуе чалавечыя спакусы: “няўжо адно з каліваў / пачварнай гардыні – / злая рэўнасць, дадзена таленту, / можа ўзысці дасканалым радком / і нарадзіць лагоду?”; “чую, / як шукае прастору мой запал – / разбуральны парастак крыўды, / выпінае з таго ж змяінага клубка – гардыні” (верш “Няўжо адно з каліваў”); “хай не народзіцца тая надзея, / якой суджана стаць падманам, / чарговай выбоінай на тваёй сцяжыне” (верш “Хай не народзіцца тая надзея”). Думаецца, у такія хвіліны паэтэса ставіць перад сабой задачу прымусіць людзей задумацца аб руйнаванні душы разбуральнымі парасткамі крыўды, злосці, гневу, рэўнасці.

Ці не таму ў верш “Калі ўсё было ўжо” Г. Тварановіч уводзіць вобраз-метафару “джалам пакуты працята душа”. Думаецца, мэтанакіравана. Творца імкнецца звярнуць увагу на паводзіны пчалы. Нават насякомае паводзіць сябе ў адносінах да сваёй ахвяры высакародна. Пасля здзейсненага зла яно гіне, бо джала і іншыя органы нападения застаюцца ўнутры ахвяры. Дарэчы, непаўторнасць, своеасаблівасць паэзіі Г. Тварановіч, у якой гарманічна спалучаюцца бездань смутку, пакуты і радасці, што ззяе сонечным святлом, слабасць і рашучасць, эмацыйныя імкненні і рацыянальнае псіхалагічнае вырашэнне праблемы, надаюць кантрасна-супярэчлівыя дыялогі, кантэкстуальныя антонімы, рытарычныя пытанні і іншыя сродкі маўленчай выразнасці.

Напрыклад, антонімы дазваляюць паэтэсе ўдакладніць думку (“У абалонцы / слабое плоці / нараджаецца / Храм Духу”), зрабіць яе больш яркай, вобразнай (“Прэлюдыя ростані, стрэчы”; “У сумоўі журбы й надзеі – / вераснёвае мроі грывота”), выявіць аўтарскую пазіцыю, асэнсаванне якой паступова набліжае чыгача да разумення Існага

(“Збягаю: / ад глухой паныласці, / атрутнага сумніву / у маленне”; “вымольваюць у Айца / пакаранне-узнагароду”; “Гарачае, пяшчотнае тугі / усеахопнасць – / мілосць ці пакаранне?!”), служаць для выяўлення прасторавых (“Ад краю да краю Лёсу – / то цесная сцэжка, / то прывольны бальшак”) і часавых адносін (“Уначы і ўдзень, / узімку і ўвосень – / заўжды. / На ільняным палетку зіхацяць васількі”; “Не люблю прачынацца / на рагу начы і дня”), раскрыцця ўнутранага свету лірычнай гераіні – жанчыны-хрысціянкі, неабыкавай да жыцця, не здольнай збегчы ад праблем, рана пасталеўшай душою (“запытваецца Лёс пра моц і слабасць – / маіх гадоў набытак”; “Усмешліва піеш – / гаркое і салодкае / з кляновае, зямное чашы лёсу”; “Хай не народзіцца тая надзея, / якой суджана стаць падманам, / чарговай выбоінай на тваёй сцяжыне”), пэўнай характарыстыкі з’явы, якая дапамагае паэтэсе “набыць маральныя сілы, каб ісці праз будні і любіць іх” (“Калышу й люляю імгненне. / Спавіваю чакальнай надзей. / Частую горка-салодкім цяпеннем”; “Вось сціплае пяро, / якое нясмелы, / мужны птах / майго чакання – / Табе ахвяруе, / каб узляцець / зорнаю птушкай / сустрэчы”).

Паэтычныя радкі Г. Тварановіч насычаны рытарычнымі пытаннямі (“Якою мушу быць, / каб не здарожыцца раней часу / і не спазніцца на сустрэчу з сабою?”), якія даволі часта завяршаюцца шматкроп’ем, выкарыстоўваюцца ў адзінстве з другой стылістычнай фігурай – рытарычным воклічам (“Адвечным святам святла / доўжыцца век чалавечы. / Дакуль?..”), тым самым дазваляючы творцы запрасіць чытача да сутворчасці (вершы “Напругу...”, “Ці маю права...”). Традыцыйны недаказ, які графічна размешчаны ў канцы твора (вершы “Хіба ёсць у лёсу...”, “Толькі б...”), зрэдку – на пачатку тэксту (вершы “Няўрымслівы палетак майго чакання...”, “Углядаюся ўглыб свае душы...”), у сярэдзіне радка (верш “Адчайна праціўлюся я ратунку свайму...”) альбо выражаны пропускам цэлага паэтычнага радка (вершы “Золак вітальны...”, “Пранізлівы міг – пазнаванне...”, “Атуленае тваімі далонямі...”), раскрываюць знясіленасць душы жанчыны, яе трывогі, пошук дарогі да сябе (“шукала дзверы – у сябе”).

Безумоўна, сваім паэтычным Словам Галіна Паўлаўна Тварановіч спрыяе павышэнню інтэлектуальнага ўзроўню беларускай паэзіі, культуры чытача, дапамагае сучасніку спасцігнуць духоўны космас чалавека, далучае да высокай культуры мастацкага мыслення. Пільная ўвага да паэтычнай спадчыны Галіны Тварановіч з боку літаратуразнаўцаў, чытачоў, паводле нашых перакананняў, хаваецца ў вялікай тактоўнасці і чалавечнасці паэтэсы. Праведзены аналіз пераконвае, што паэтычны радок “углядаюся ў глыб свае душы” з’яўляецца галоўным у духоўным жыцці і скарзным у паэзіі Галіны Тварановіч.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Бельскі, А. “Жывою вадою душу наталіць” (Галіна Тварановіч-Сеўрук) / А. Бельскі // Краса і смутак : дапам. для настаўнікаў. – Мінск : Маст. літ., 2000. – С. 192–195.
2. Гарэлік, Л. Да Бога звернутае слова (хрысціянскія матывы ў сучаснай беларускай паэзіі) / Л. Гарэлік // Польшча. – 2000. – № 12. – С. 171–179.
3. Сабуць, А. “Пазаві мяне, Божа!”: траекторыя руху душы герані ў паэзіі Г. Тварановіч / А. Сабуць // Роднае слова. – 2015. – № 12. – С. 16–18.
4. Тварановіч, Г. Пайспі, каб вярнуцца / Г. Тварановіч. – Беласток : Беларус. літ. аб’яднанне “Белавежа”, 2014. – 214 с.
5. Чыквін, Я. Ідэя. Вобраз. Інтэрпрэтацыя / Я. Чыквін. – Беласток : Беларус. літ. аб’яднанне “Белавежа”, 2014. – 166 с.
6. Яскевіч, А. Біблейскі пераклад. Аб духоўнай паэзіі / А. Яскевіч. – Мінск : Царкоў. слова, 1998. – 87 с.